

الدین و الادب

[الدین و الادب]

آیدە ایکی مرتبه نشر ایدیلهور دینی، ادبی، علمی و سیاسی
مجلهء اسلامیهدر.

محرر و صاحب امتیازی: ملا عالم جان البارودی

مندرجاتی:

تفسیر: (الحجرات دن): ظن دن صاقلانونک نیوشلگی،
ظن نك نوعلری، حکملری- کشی عین تیکشرو- غیبت
نك معناسی، آنک غایت قبیح اش بولمقی- مسلمانلرغه
رسول الله نك صوغفی وصیتی- بز نك آراده غیبت،
نجسس لر، بولارنی بتورونک چاره لری. م-ن. تونتاری،
حدیث: ۱) مندر و کرپه، خوشبوی، سوت کبی
نرسه لرنی قبول ایتونک نیوشلگی، قوناق سیلاونک
آدابی - ۲) الوغلار، عالملر و حکیملر گه قاتشوب
استفاده ایتونک کر کلگی - ۳) جنت نك آنالار آیاقی
آستنده بولمقی، آنالار نك بالا اوستنده گی حقلری -
۴) دنیاغه محبت بارچه خطالرنک باشی بولمقی و بونک
معناسی- دنیا سو بو برله، مشروع روشده کسب ایتوب
مال جیو آراسنده غی آبورما.

زکات حقنده لایحه: مصارف صدقات نك بیانی، «وفی
سبیل الله» نك معناسی؛ صدقه آیتنده اولگی دورت
مصرفده «لام» برله تعبیر ایدلوب قالغان دورتده
«فی» برله تعبیر ایدلمکینک حکمتی، تملیک نك قابسی
مصرفلرده شرط بولوب، قایولارنده شرط دگللیکی.
ملا عالم جان البارودی.

شهاب الدین المر جانی.

صوغفی زمان مسلمانلری آراسنده

علم تارلماو حقنده مر جانی فکری، علی حبیب الرحمن.
مقاله سابقه نك بعض نقاطینه متعلق ایضاح- محمد، رادرمزی.

حکمتلی سوز لر، ع. صاصناوی.

وجدان (مرحوم رجائی زاده اکرم بک دن)

قران.

۱۹۰۸
مطبعه

۱۹۱۴

«ملت» كٲبڤخانه سنڊه هوجوڊ

اثر لردن:

الهداية مع الكفاية
فقہ حنفی کتابری آراسنڊه
هداية نك نيندى اورن طو تقانلغى
البته كوب كشيگه معلوم. بو حقه سوز اوز ايتور غه حاجت تو گل.
يتون اسلام دنيا سنڊه غايت الوغ اعتبار و حرمت قازانغان اشبو
عزيز كتاب بزنك مملكته زده ده بر نيچه مرتبه باصلى. فقط ايك
گوز دل، ايك درست باصلغانى صو كفى يللار ده «معارف» كٲبڤخانه سى
طرفندن خار بطور ف. طبعه سنڊه باصدر يلوب صو كندن تماما بزنك
ملكمرگه كو چكان باصم سيدر.

كتابك چيتنڊه «كفاية» اسملى معتبر حاشيه سى ده باصلغان.
الوغ ايكى جلده، زور قولده، ياخشى كاغدگه باصلغان
اشبو كتابك بهاسى پو چته سندن باشقه ۷ صوم ۷۵ تين.
كوبلاب آلو چيلار غه بيوك اكرام!

شرح مختصر الوقايه لعلى القارى

بتون مدرس ه لرده درس كتابى اولاراق قبول ايتلگان مشهور
«مختصر الوقايه» كتابينك شرح لردن ايك گوز دل بو لغانى شبهه سز
اشبو على القارى طرفندن ياز لغان شرحيدر. بو كتاب هدايه شرحى
مشهور «فتح القدير» كتابى روشنيچه علمى صور تده ياز لمشدر.
شارح حضر نلرى هر مسئله، آيت و حديث لردن دليللر كيترو ب
چن فقهى روشده آچق بيان ايتهدر. بو كتاب بوندى بر نيچه يللار
مقدم داملا عالمان البار و دى حضرتلر ينك تصحيحى بر له غايت درست
ايتوب باصدر لغان ايدى.

ايكى جلده، اور تاچه زور قولده، غايت آچق باصلغان.
بهاسى پو چته سندن باشقه ۳ صوم ۶۰ تين.

الدینور والادب

۱۱ نچی سان ۱۳۳۲ سنه جمادی الآخرة ۱۵ یکشنبه ۱۹۱۴ سنه آپریل ۲۷

تفسیر

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ
بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ
أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

(سورة الحجرات ۱۲)

ترجمه و ایضاح

ای مؤمنلر کوب ظنلردن ساقلانگنز. ظننک بعضلری گناه در.
ظنلرنک کوب واقع اولاتورغانلری باردر، آنلردن ساقلانگنز.
ظن توغریسندہ بیک احتیاطلی اولوب، برظننک نہ درلو ظن ایکانی
بلنمگانده آگا ایا رمه گز. چونکه ظننک گناه اولغانلری ده باردر که
آگا ایا روچی گناہلی اولوب عذابگه لایق اولور. بوندی ظنلر
کوب واقع بولادر - دیمک اولور.

آیة کریمه ده ظننک یالغوز کو بلگی ذکر ایدلوب، نیندی ظنلر
ایکانی بیان ایدلمدیکی، گناه اولووی اولماوی آچق بلنمگان هر بر
ظنلردن ساقلانورغه تنبیہ ایچوندور. ظننک حراملری، مباحلری،

واجبلى اولغانلقدن، بولارنى هر قايسن آچق بلمگانده، هر ظندن ساقلانورغه تيوش اولور. اعتقاد ايمان مسئله لر نده ظن، حقوق ناسغه تعلقلى نچار ظنلر حرام بولادر. معيشت اشلار نده ضرر سز ظنلر مباحدر. عبادتلر ده قطعى دليل اولمغانده ظن ايله عمل واجب اولور. اوشبو اوچ تورلى ظنلرنى تفصيللاب بيلمك لازمدر. ظن اصلده: بر نرسهنى آچق بلميچه گمان قيلو غه ايتولهدر. بر اش توغرىسنده «شولايدير ديب گمان قيلام» ديلر. «شولاي شيكلى، شولاي بوغاي» ديب سويلانگان سوزلر بارسیده ظنلرنى حکايت قيلودر. خلق آراسنده سويلانمکده اولان سوزلر كو بسى ظن ايله سويلانه. موندی سوزلر، خبرلر كو بسنچه حرام ظنلردن اولادر. ايمدی گناهه توشمز ايچون بو توغرىده بيك صاق اولورغه، ظن غه اشانوب سوز سويلانمگه و اش قيلماسقه تيوشليدير. ظنى ظن سوء، ظن حسن اسملر نده ايکى تورلى يور توب، برنجيسى حرام، ايکنچى سى درست بلکه واجب ديمشلىر. مگر بو سوز هر اورنده جارى اولوردای قاعده دگل. اور نينه قاراب حسن ظننگده درست اولمغانى، اورنى ايله سوء ظننگده درست بولغانى اولادر. مثلا بوزوقلى آچق بلنگان كشى گه، يخشى صورتده گور نشينه قاراب، حسن ظن قيلو درست بولمى. اشده اوز گه گنه اشانور ايچون، ياردم قيلوچى بولماس ديب باشقه لرغه سوء ظن قيلمق درست بلکه تيوش بولادر. بونك ايله كشى اوز اشن اوزى باشقاررغه، باشقه لر ياردمينه كوزن تگاب تورمازغه عادتله توب، حالينى نوزمهته، معيشتن يولغه سالادر. اشده ثباتلى اولور ايچون اعتماد على النفس (اوزگا اشانمق) لازم اولوب، بونك ايچوننده باشقه لرغه اعتمادسزلىق-سوء ظن قيلو ضرور بولادر. بو خصوصده «الحزم سوء الظن» حديثى وارد اولمش [۱].

[۱] رواه القضاء.

ولا تجسسوا. تجسس قىلماڭز - بىر بىرگىزنىڭ باطنى (اچكى) حاللىرىدا جاسوسلىق ايتىمەڭز. كىشىلارنىڭ ظاهىر اولماغان عىبلىرىنى تىكشۈرۈپ، ئورتىداكى حاللىرىنى چارغە يۈرمەڭز، بىر بىرگىزنىڭ عىبلىرىنى ئۆزلىكىمىز - دىمىكىمىز.

تجسس: يمان نىت ايله كىشىلارنىڭ عىبلىرىنى فاش قىلۇر اىچون حاللىرىدا تىكشۈرۈپ عىبلىرىنى تاپارغە يۈرۈدۈر. بو خصوصىدە اوشبو اثر وارد اولمش: «من تتبع عورة اخيه تتبع الله عورته حتى يفضحه ولو فى جوف بيته» ترجمەسى: بىر كىشى قىزىنىڭ ئورتىداكى عىبلىرىنى تىكشۈرسە اللە تەئالى اول كىشىنىڭ عىبلىرىنى تىكشۈرۈپ، خانەسى اچىندە اولسە دە ئانى رىسۋا قىلۇر. عورت، اور تىلە چىك اعضا غە ايتولدىكى كىشى، اور تىلگەن عىبلىرىنى سەندە اولادىر. بو اثر دە شول مەنىدە دۇر. «تتبع الله عورته» مەشاكلە نۇسخىدا مەجاز اولوب، بو نىچا رەشى اىچون اللە ئانى جىزاقىلۇر، دىمىكىمىز اولۇر. «نصاب الاحتىساب» دە: «بازار خەلقنىڭ احوالى، خىيانەتلىرىنى تىقتىش ايتىمىكىمىز مەختەبىگە دۇرست. چۈنكىمىز ئانىڭ بو تىقتىشى امر بالمعروف نەھى عن المنكر بابىدىن اولدۇقىدىن، تجسس اولمىدىر» دىيولمىش.

ولا يغتب بعضكم بعضا. بىر بىرگىزنى غىبە قىلماڭز - آر تىلگىز دە بىر بىرگىزنىڭ عىبلىرىنى سويلاپمەڭز. اغتياپ و غىبەنىڭ اوستى ايله غىبەت: بىر كىشىنىڭ آردىدا عىبلىرىنى سويلاپمىكىمىز. غىبەنىڭ اوستى ايله غىبەت: غىبەت، كوزدىن جويالمىقى مەنىسىدا اولدۇقىدىن، بىۋىنى اغتياپ مەنىسىدا استعمال خىلا اولۇر.

رسول الله عليه الصلاة والسلام حضرتلارنىڭ غىبەت نەھى دىيە سۇئال ايدىلىدىكەن، «غىبەت: قىزىداشنىڭنى مەكروھ كوردىكى (سويىمىدىكى) بىر اش ايله ذىكر ايتەمىكىمىز. اگىر بو ذىكر ايتىدىكەن اش آندە بولۇرسە ئانى غىبەت ايتىغان اولۇرسىڭىز. اگىر سويلايدىكەن اش آندە اولماسەن اگىر باھتان قىلغان بولۇرسىڭىز» بىۋىرىمىش.

ابن عباس حضرتلرى نىڭ «الغيبه ادام كلاب الناس» ديدىكى
روايت ايدلمش. «غيبه: آدملىرى نىڭ (ايك توبان در جاده
گىلرى نىڭ) اداملىرىدر» دىمك اولور. ادام دىب طعام غه قاتشدر وب
اشى تورغان سر كە كى نرسەلر گە ايتولەدر. غيبه سوزلر گە
قاتشقندىن، تشبىها ادام ديولمىش، بونى قاتشدر وچىلر آدملىرى نىڭ ايك
سفىللىرى اولدقى بىلدر لمش.

أحب احدكم أن يأكل لحم أخيه ميتا فكرهتموه. سزدن
برگز قرداشىنىڭ اولگان ايتىنى آشاونى سويهر ايدىمى؟ البته مونى
مكروه كوردگز سويمدگز. -- ايدى غيبته نى شونىڭ كى
اولوب، دىن قرداشلىرىدىن برىنى غيبه قىلوچى، قرداشىنىڭ اولگان
ايتىنى آشاوچى مثلندەدر [۱]. بونىقدر مكروه، چىر كانگىچ ايسه
غيبته شولقدر مكروه، چىر كانگىچدر. طبعسى سلامت كشى غيبتىدىن
البته نقرت ايدىچكدر.

آية كريمه ده غيبته غايت مبالغه لى وشدتلى روشده بيان ايدلدىكى،
شرعا وطبعا غايت مستكره - چىر كانگىچ - مثال ايله تمثيل قىلىندىغى
آحق كورىندەر. آيتنىڭ نظمىدە تدبىر ايدگز: استفهام تقرىرى ايله
«أحب» ديه باشلانوب، هيچ بر كم قىلماسداى اش ايكانن آڭلاتور
ايچون «يحب» فعلىنى «احد» كلمە سىنە اسناد ايدلمش؛ محبتنى غايت
منفور - چىر كانگىچ - نرسەگە نسبت ايدوب، غيبه سويلاونى كشى
ايتى آشاوغه اوخشادلمش؛ آشالمش - آشاوچىنىڭ قرداشى ايكانن،
بو آشالمش ايتىنگدە ئولەكسە اولمقى بىلدرلمش. اوشبو غايت بليغ،
اثرلى اولان بيانده تدبىر ايدلسە، غيبته شىرعا وطبعا ايك قىيىچ، ايك

[۱] ميتا سوزى لىمەدىن حال اولدقندىن، قرداشنى غيبه ايدوچى آندىن
أوزاوب نوشكان ايتىنى آشاوچى كىيدىر، دىمك اوور. «ما بين من حى
فهوميت» حديثى مفادىنچە جانلى ذاتدىن آپورلغان ايت ميت اولدور.

منفور نرسە اولمىقى كۈن كېيى ظاھىر او اوب، طبعى سلامت كىشى
موندای قېيىچ چىركانگىچ نرسەگە ياقن كلەز لگىدە آچق بلنور.

واتقوا الله ان الله تواب رحيم. الله تعالى دن ساقلانگىز.
نھى قىلدىغى اشلىردن طيىلگىز. قىلغان گناھلىرىڭىز دن توبە ايدوب،
اللهنك عذابىدن قورقگىز. الله تعالى توبەلىرىنى قبول ايدوچى چىكىسىز
رحمتلى در. نىقدر كۈب گناھلىرىنى دە توبە قىلسەلىرى توبەلىرىنى قبول
ايدىر [۱].

رسول الله عليه الصلاة والسلام حضرتلىرى بر غزاگە يا بر
يرگە سفر قىلدىقلىرى زماندە، بر ابرلىرىندە محتاجىرك بر كىسەنى
حاللىرىك ايكى كىشى يانينە قوياى ايدى. بو كىسەدە بو ايكى كىشىنىڭ
خدمىتىدە بولوب، قوناچق منزلگە آلدان كىدوب آنلارغە طعام
حاضرلىب طور ر ايدى. سفرلىرىنىڭ برسندە سلمان فارسى حضرتلىرىنى
ايكى كىسەگە يولداش ايدوب، يولدا بارغانلىرىدە حضرت سلمان
قوناچق منزلگە آلدان باروب، يوقوسى غلبە ايتدىكىدىن طعامدىن
بر نرسە حاضرلى المادى. مذكور كىسەلىرى منزلگە كىدكلىرىندە
حضرت سلماننىڭ بر نرسە حاضرلىمىغان بىلگىچ، «رسول الله حضورىنە
باروب بزم ايچون طعام آلوب كىلى» دىب كوندردىلىرى. سلمان
رسول اكرمنىڭ حضورىنە باروب حالنى سويلادىكە، اسامە بن زىد
حضرتلىرىنە كوندروب، «طعامدىن آرتوق شى بولورسە سىڭا
ويرسون» دىب بىوردىلىرى. اسامە بو اشده رسول اكرمنىڭ وكىلى
ايدى. سلمان حضرتلىرى حضورىنە يانينە واردىكە، اسامە:
آرتوق بر نرسە قالمادى، دىب جواب بىردى. سلمان حضرتلىرى

[۱] مگر حقوق ناسقه تعلقى ظلم خيانت كېيى گناھلىرىنى، ايلهلىرى راضى
اولمىغاندە الله تعالى كىچمىدر. بوندى گناھلىرىدەغى توبەنىڭ قبولى ايچون رد مظالم
قىلمق شرطدر.

بو ايكي كىمىسەگە كىلۇب و اقەنى سويلادى. بونلار: اسامە ياننىدە
 آرتوق طعام بولا طوروب صارانلق قىلدى، دىدىلر. سلماننى
 تىكرار باشقە صحابەلر ياننىدە كوندردىلر. آنلار دەدە بىر نۇرسە
 تابمادىغىن قايتوب خىر بىر گاج، «سلماننى سىمىحە قو يوسىنە كوندرسە كىدە
 صووى آستقە كىدر» دىە غىبىت ايتدىلر. اسم تصغىر ايله سىمىحە:
 مەننەدە صووى مول بىر قو يونك اسمىدر. صوگۇرە بو كىمىسەلر
 رسول اكرىمك اوزلرى اىچون بىور دىغى طعامنى، اسامەدە بولوب
 بولماون بىلور اىچون، حضور پىغمبىرىگە كىدىلر. حضور سەئادىتگە
 اىرسىدىكىلر نە رسول اكرىم حىزر تلىرى: «بن سزىنك آغز گزىدە ايت
 قالدقلىرى كورەن» بىوردى. بونلار يار رسول الله بن بوكون
 ايت آشامادىق دىدىكىلر نىچە نىبى محترم حىزر تلىرى: «سز اسامە ايله
 سلماننك ايتىنى آشادىگىز. آنلرنى غىبىت قىلدىگىز!» بىوردىلر. بو وقت
 اوشبو آية كرىمە نازل اولدى.

بعضلر: گناھنى ياشىمى قىلوچى فاسقنىك ضرر ندىن باشقەلرنى
 ساقلاراىچون، غىبىتنى درست كورگانلر. بعض عالملىر: «لا يحب
 الله الجهر بالسوء الا من ظلم» آية كرىمە سىلە استىلال ايدوب
 مظلومنىك ظالمنى غىبىت قىلمىقى درست دىگانلر. احتياط يولنىدە اولغانلر
 خلقنىك عىلرىنى سويلاونى بتونلاى تللر ندىن تاشلاب بىر كىشى نىدە
 غىبىت ايتىمگانلر. بو فكرلرنىك و جەلرى، تطبیق قىلنور دای اورنلرى
 بولسەدە، غىبىتنى مطلقا ساقلا نورغە لازمدر. «ولا يغتب بعضكم بعضا»
 آية كرىمە سىنك حكى عام، هر غىبىتنى شاملدر.

صحيح البخارىدە حجة الوداع بابىدە رسول الله عليه الصلاة
 والسلام حىزرتلرىنىك صوگ وصىتلىرى اولان مبارك حديث
 شريفلر نەدە بوسوزلر مذكوردر: «فان دماءكم واموالكم واعراضكم
 عليكم حرام كحرمة يومكم هذا فى بلدكم هذا فى شهركم هذا وستلقون
 ربكم فسيسالكم عن اعمالكم الخ»

ترجمه: بىر بىر ئىزنىڭ قانلىرىنى دوكمىك، بىر بىر ئىزنىڭ ماللىرىنى خىانت
 ايتىمىك، بىر بىر ئىزنىڭ يوزى صوللىرىنى قويىمىق، بو كوندە بو بىلە ئىزدە
 بو آيغىزدە نىچىك حرام ايسە ھەر يىردە ھەر زماندە سىز لىرە حرامدىر .
 سىز ياقىندە رىبىزغە يولقا چىقىسىز، عمللىرىڭىزدىن سۇئال ايدە چىكىدۇر -
 الى آخىرە .

اوشبو مبارك وصىتىلار، مسلمانلار بىر بىر سىلە نىچىك معاملە ايدىرگە
 كىرەكلىگىنى، مسلمانچىلىق نىدىن عبارت اولدىقنى بىك آچىق بياندىر .
 بىز اهل اسلام پىغمبىر مىز عليه الصلاة والسلام حضرتلىرىنىڭ اوشبو
 صوغىنى مبارك وصىتىلرىنى موافىقتى مسلمانچىلىقىمىزنىڭ وظيفەسى بىلەن بىلەن،
 بىر بىر مىز حقىدە صداقتلى امانتلى اولورغە اجتهاد ايتسەك، نبى اسلامنىڭ
 حقيقى امتلىرى اولغان بولور مىز

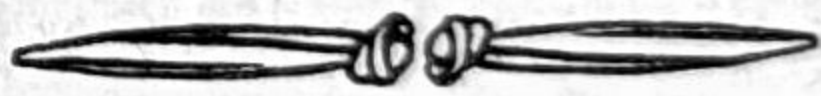
ملاحظه: ايك قىيىخ خىلقلار اولغان اوشبو غىبىت، تىجىسس، سۇئ
 ظنلار بىز مىز آرادە عادت حكىمىنە كىرەن، حتى غىبىت علمى بىخىل
 درجە سىنە آشوب، بو موضوعدە غىبىت نامەلردە نىشرايدىلە باشلادى .
 بو آفتلردىن بىك آز غنە كىشىلار سلامت قالدىلار . بولارنىڭ حراملىقى
 ھەر كىمگە معلوم بولا طور و بىدە، عمومى عادت درجە سىنە ايرىشمىكلرى
 بىك تاسفلىدىر . بىر اش عادت بولوب كىتسە بوندىن قوطلماق البتە
 مشكل اولادىر . تىلەر تىلەمس ھەر كىم عادتگە ايارەدىر . لىكن ئولمىگە
 باشقە ھەر دىننىڭ بىر درمانى اولدىقندىن، بو آفتلرنىڭ دە علاجن ازلەمىك،
 چارەسىن كورمىك باشلاب علمامىز وظيفە سىدىر . بونىڭ بىر چارە سىدىر:
 علمى مذاكىرەلرنى عموملىشىدۇر، مجلسلردە غىبىت، مالايعنىلر اورنىنە
 نى بولسەدە دىن دىئاغە فائىدەلى مذاكىرەلرنى اورنلاشىدۇر بولسە
 كىرك . مالاىمىز مجلسلردە بولاشنى باشلاب كورسەتوب خىلققە اورنىڭ
 بولسەلر عوامنىڭ مالار آردىدىن كىدولرى طىبعىدىر . بو كىبى فائىدەلى
 مذاكىرەلەرگە آز آز عادتلىنە كىلىنسە، بو مالايعنىلر اوز اوزىدىن

بته باشلار لر ديه اميد ايدله در. مالا يعني حقنده ۴م بر مقاله «الدين والادب» نك ۲۲ سانده در ج ايدلگان ایدی.

اشلكلى خلقلرده بو كى مالا يعني لر اولمغانىنى روايت ايدله لر. بو كى نچار عادتلر كو بسنجه اشلكسز لكدن، سويلار گه يخشى سوز تابماغاندن بولادر. كشى، نى بولسه ده بر سوز سويلامى، بر نرسه تيكشرمى طور اآلمى. فائده لى نرسه تابماسه بالضرور مالا يعني گه كر شه. شونك ايچون مجلسلرنى و بر بر من ايله اصول محاوره نى اصلاح قيلمق لازم در.

غزالى حضرتلرى احياء العلوم ده اخلاق قسمنده بو كى نچار خلقلرنك سبيلرن تيكشروب چاره لر نى بيان ايتمش. اماملر من اخلاق بابنده بو كتابدن درس، وعظ قيلسه لر بيك فائده لى اولور ایدی [۱].

محمد نجيب توننارى.

حديث.

(۳۹) ثلاث لا تُردُّ الوسائدُ والذهنُ واللبنُ.

حديث حسن، رواه الترمذى عن ابن عمر و ابو داود.

ترجمه: اوچ نرسه قايتارلمز: مندر (كرپه، يا صدق) خوش ايسلى ماي، سوت.

ايضاح: مذکور حديثده گى «الذهن» لفظى عرب عرفنده باشقه وسائر بئنگه سور توله تورغان ماي ديمكدر. و بوندای ماي غالباً

[۱] «تذکره» نامنده گى اثرنك اخلاق قسمى اولان اوچونچى جزئى احيادن انتخاب ايدلوب، آچق توركى تلمده، مسجدلرده وعظ ايدر گه يار اراق روشده ترتيب ايدلمشدر. دورت جردن عبارت بو اثر اوزاقلامى نشر ايدلسه كرك.

خوشبوی قاتشدر و ب یسالغان بولادر. شونلقدن امام ترمذی بونک
 شر حنده دهن دن مراد خوشبوی دیمشدر. بو حدیثی شیخ مناوی
 نقل بالمعنی ایتوب الدهن اور ننده «الطیب» عباره سیله کوچورمشدر.
 یعنی براگو سنی اکرام ایتوب آستوگه کرپه یا صدق سالسه،
 خوشبوی سور تمک بولسه، سوت عرض ایتسه قایتارمه، البته
 قبول ایت دیمکدر. چونکه بونلر هر وقت یور طده موجود، یوناقوی
 مشقتلی دگل، شونلقدن منتسز اکرام بولا. بنده ایچون هر قایوسی
 ضرر سز بلکه کوب فائده لی نرسه لردر. پس قرنداشکنک اکرامینی قبول
 ایتماو، قولینی قایتار و تیوشسز و تریه سز لک بولادر.

رسول الله صلی الله علیه وسلم اوزیده بوتور لی یگل و منتسز
 احتراملر نی قبول ایتکان. موندای نرسه لر نی عرض ایتکانده «یوق
 کر کمای» دیه رد ایتمک تیوشسز تکلف، سنتکه خلاف، بر کمسه نک
 کو گلینی قایتار و در.

مندرز مانه سینه کوره ایتولمشدر، بوز مانده غی اور ندقلارده
 شول حکمددر.

اشبو حدیثکه بناء آداب و تریه اربابی الو غلار قوناق الدینه
 چای وقتنده سوتنی قویوب اکتفاء ایدلر؛ تناولنده، چایینه سالوده قوناق
 اوز کیفینه، مزاجینه کوره حرکت ایته. تو پاس و تریه سز آدم لری کبی
 «چاییکه سوت سال، سوتنی قاب و فلان» دیمک کبی تکلیفلرده بولونسه
 مزاجینه موافق بولمسه ده محافظه للسنه و رعایه لخاطر المضيف تناول گه،
 یا که ردایتار گه مضطر بولونادر. هر ایکاوی قوناق ایچون کور کام
 بولمای. آلایده عرض ایتکانده آز بولسه ده تناول ایتمک تیوشلیدر.
 عرب شاعر لرندن براگو بو حدیث مضمونینی، احترام لحم
 بابنده کالگان بعض اثر لر و فتنه چی آنی ده علاوه ایدوب، نظم ایتکان:
 قد کان من سیره خیر الوری * صلی علیه الله فی طول الزمن.

ان لا يرد الطيب والمتكى * واللحم ايضا يا أخى واللبن.
 بعضر ردى تيوشلى بولمغان يدى نرسه نى ييغوب نظم قيلغان:
 عن المصطفى سبع يسن قبولها * اذا ما بها قد أتحف المرء خالان
 دهان وحلوى ثم در و سادة * و آلة تنظيف و طيب و ريحان
 (۴۰) جالسوا الكبراء وسائلوا العلماء و خالطوا الحكماء

رواه الطبرانى والعسكرى عن ابى جحيفة مرفوعا و موقوفا و الموقوف صحيح. (۱)
 ترجمه: الوغلاز برله اولتور شگزر، عالمردن سور اشگزر،
 عاقلر گه قاتشگزر.

ايضاح: انسان معيشتينك صلاحى ايچون كوب تجر به لر گه
 و نورلى روشيحه تحرى و تفكر گه محتاجدر.
 بنده تجر به سزلكى و تفكر سزلكى برله بايتاق خطا لرغه تشوب
 اوزينه كليتلى زيانلر كلتورهدر، اش اوتكاچكنه عقلى باشينه كلوب
 خطاسيني آغلايدر. آگامونداى خطالردن ساقلانو، ضرر سزر و شچه
 اشلرينى تمام ايتو ايچون ايك فائدهلى طريق باشندن كوب تجر به
 لسر اوتكارگان، نورلى نورلى تاريخى واقعه لر كيچورگان
 قارتلارغه مجالست ايتو و آنلرنك مصاحبه لرندن و اشاره لرندن
 استفاده قیلودر.

اوشانداق هراشنى اطرافى و امثالى برله اعتبار ايتيه و درست
 اويلاى تورغان عقللى و فكرلى و هراشنده تفكر برله كر گنچه

(۱) وفى الباب ما رواه العسكرى عن ابن عباس رضى الله عنهما قيل يا
 رسول الله من نجالس اوقال اى جلسائنا خير قال من ذكر كم الله رؤيته و زاد
 فى علمكم منطقه و ذكر كم الاخرة علمه. و روى العسكرى عن ابن عيينة قال قيل
 لعيسى عليه السلام يا روح الله من نجالس فقال من يزيدكم فى علمكم منطقه
 و تدرككم الله رؤيته و يريدكم فى الآخرة علمه. من كتاب «كشف الخفا و مزيل
 الالباس عما اشهر من الاحاديث على السنة الناس» للشيخ محمد بن اسمعيل الجراحى
 العجلونى رحمه الله.

اشلاوچان حكيمار گه و بصيرتلى آدمار گه مراجعت ايتو و آنلار غه قاتشوب آنلار نك معامله لرندن عبرت آلودر.

مذكور ايكي روشنى ر عايله قىلغان وايكي تورلى خلقنك صحبتندن استفاده قىلغنده بولغان كىسسه البته اوزينك معيشت امور لرندە كوب خطا ايتمز واو كىچكە كوب توشمز بلکہ كوب اورنده بختيار بولور. انسان معيشت امورنده تاجر بهلى قار تارغە و بصيرتلى حكيمار گه محتاج اولدقى كىي، دىنى و اخلاقى اشلارنده يىخشى عالمار گه، هر اشينك دىانتچه درستلگىنى آڭلاتوچى خىر خواه كىسسه لر گه محتاجدر. شونلقدن كرك عبادتىنى و كرك سائر امورىنى اعتقاد ايتدى دىنچه درست ايدكىنى آڭلاو و عاقبتنده مسعود و بختيار اولمقى ايچون علماغه مراجعت ايتە تورمق و آنلردن سوراشە تورمق لازمدر.

(۴) الجنة تحت اقدام الأمهات.

رواه احمد والنسائي وابن ماجه والحاكم عن معاوية بن جهمه. وأخرجه ايضا الخطيب والقضاعي عن انس مرفوعا.

ترجمه: اوجماخ آنالار آياقلىرى آستندهدر.

ايضاح: آنالار بالالار ايچون ايك الوغ حقلى، وايك كوب شفقت و مرحمتلى، وايك كوب فائدهلى مخلوقلردر. آنا بالانى دىناغه كلگانچى تريبه قىلدى، آزغنه مادهن انسان جنسندن كور كام سيوملى بر بالا بولغانچى قرندە آسراب، فوق العاده آغزلق برله دىناغه كلتوروب، تورلى تورلى جفا و مشقتلر ينى يو كلاب ايسك ضعيف وقتنده سچاقدن، ساوقدن، آچلقدن يالانغا چلقدن ساقلاب اوسدروى. فوق الحد خدمتدر. بو خدمتلر نك يوزدن برسىنى بالا قايتاره آلماي شكرانه سىنى يتوشدرد مكافاتىنى قىلا آلمايدر. بالانك آناغه معامله سى نى قدر كور كام و يىخشى بولسده مكافات و تشكر گه حساب ايدلور گه لايق درجه گه اير شه آلمايدر. بناء عليه بالا آناسينه تواضعدن،

و شکرانه سندن عاجز لکینی بیانندن ، و آنک حضور نده هر وقتده
اوزینی یوقالتوب ادب تزیله چو گودن باشقه املی ، و رضالقینی
آلور ایچون آیاقلاری آستنده بولودن و عمر بار نچه حیاتندن
صوگ خیر دعاسیله اشتغالدن باشقه علاجی یوقدر .

الله تعالی قرآنده : « وبالوالدین احسانا اما یبلغن عندک الکبر
احدهما أو کلاهما فلا تقل لهما اف ولا تنهرهما وقل لهما قولا کریماً .
واخفض لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما کما ربیانی
صغیراً » بیورادر . رسول الله صلی الله علیه وسلم کوب
حدیثلری برله آتا و آنا حقلرینی بیان ایتکان و آنلرینی احترام
خصوصنده کوب تنیهلر قیلغان . والده خصوصنده اشبو حدیثده
وسائر حدیثلرده آیرم روشده ارشاد ایتکان .

اوجماخنک آنالر آیاق آستلارنده بولمقی آنلرغه انکسار
وتواضع کورساتوب آیاقلرینی قوچاقلامق و اوبمک درجه سینه قدر
آنلرینی تعظیم و احترام ایتمک ایله کوکلرینی تابمق و خیر دعالرینی
آلمق ایله اللهنک رضاسینه ایرشو یگل بولمق و آنک طرفندن
سعاده ابدیه گه ایرشولمک روشنچه بولادر .

یاکه یالغوز اطاعت و حسن انقیاددن ، و کرگنچه و آنلرنک تیلاکلر نچه
خدمتلرنده قائم بولمق و آنلرنک رضالری ایچون هر نرسه نی خصوصاً
نفسانی مقصودلرینی فدا ایتمک دن کنایه در .

(۴۲) حُبُّ الدنیا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ .

رواه البيهقي في الشعب باسناد حسن الى الحسن البصري رفعه مرسل .
وفي رواية لولد احمد بلغظ «راس الخطيئة حب الدنيا والنساء حباله الشيطان والخمر
مفتاح كل شر» .

ترجمه: دنياغه محبت هر خطانك باشيدر .

ايضاح: اشبو حدیثنک معناسی درستدر . فقط حدیث بولوب

ئېيتىدىغان سوزلار بار. على القارى: «بعضار بو حديث موضوع ديگانلار. شول جملەدن تقي الدين ابن تيمية بونىڭ چىندىب البجلى سوزى ايدىكىنى جزمأ ايتەدر» ديگان. صحيح البخارىنى اختصار يتوچى ابن ابى الديبع الزبيرى بونىڭ حضرت عيسى عليه السلام سوزى ايدىكىنى نقل ايتە. امام غزالى بونى حديث اولاراق كوچور. دىكىدىن صوك، حضرت عيسى عليه السلام دن «اعلموا أن أصل كل خطيئة حب الدنيا» سوزىنى نقل ايتكان.

كرك رسول الله سوزى بولسون، كرك باشقە بركشى سوزى بولسون مضمونىڭ درستلىگىدە هيچ اختلاف و سوز يوق، بلكە بو حقەدە وارد بولغان باشقە بيك كوب حديث و اثرلار بونى تقويه قىلالار. احمد، بزار، ابن حبان، حاكم و يهقى ابو موسى الاشعري رضى الله عنه آر قىلى روايت ايتەلر، رسول الله صلى الله عليه وسلم ايتكان: من أحب دنياه أضرباً آخرته و من أحب آخرته أضرباً دنياه فآثر ما يبقى على ما يفنى». يعنى: بركشى دنيا سىنى سويسە آخرتىنە ضرر كاتور، آخرتىنى سويسە دنيا سىنە كىچىلك كاتور. بو حالدە بتمای تورغانىنى (آخرتى) بته تورغان دنيادىن آلدە توتقى تىوشدر.

ترمذى نىڭ انس رضى الله عنه آر قىلى روايتىدە بويىلە وارد بولغان: «من كانت الآخرة همه جعل الله تعالى غناه فى قلبه و جمع عليه شمله و من كانت الدنيا همه جعل الله فقره بين عينيه و فرق عليه شمله و لم يأت من الدنيا الا ما قدر له». الله، آخرتىنى قايعور تقان كشىنىڭ كوگلىنى باي، موگسىز قىلور، تارقاوا اشلىرىنى جيار؛ دنيا سىنى غنە قايعور تقان آدم هيچ طويماس، كوگلى دائىما فقير بولور، نى قدر جيار غە طرشسەدە اوزىنە تقدير ايتولگاندىن آرتقى بايلىق حاصل ايتە آلماس.

بتون فکری و ہمتی مال جیو و دنیا آر تدر و دن غنہ عبارت بولغان
کشی: حلال و حرامی کوب نیکشرماز، انسان ایچون ایک برنجی
مطلوب - نیروش برله بولسده - مال جیو و کوبایتو دیه اویلار،
بایلقینی خدای قوشقان اور نلارغه تو تماز، بلکه مالنی توب مقصود
کورب باری آنک حصولینہ و جمعینہ گنہ ہمتینی صرفایدن، آنک
آرتندہ غنی مقصودقہ تیوشنچہ نظر و التفات ایتمز. مونه بوشلی
کشیلرک قلبیری قارالور و قالونایور. دینی و اخلاقی و اجتماعی حسلری
سونار، شونلقدن مال و ثروتلری برله کورگان فائدہلری باری
یگانلری و ایچکانلری و کیگانلری گنہ بولوب تورلی شهوات و فساد
برله آخرتیرینی خراب ایدر لر؛ عاقبت قالدق ماللری باشقہلری
ایچون بولور، موگا آخرتدہ و بالی، قتیغ حسابی و عذابی بولور.
اما چن انسان سلامت عقلی و درست فطرتی و قوتلی ایمانی
بوینچہ کسب ایدر، مال جیار و کوبایتور. لکن یالغوز آز عمرلی
دنیانی سویوب آنک ایچون گنہ محنت ایتمز، بلکه آخرتی ایچون
مشقت چگار و شول کونده استفادہ ایچون ثروت حاصل ایدر.
ثروت و دولتینی دارالابدندہ اوزی فائدہ لانمق و اللہنک حضورندہ آبروی
حاصل ایتمک ایچون صرفایدن، موندای کشی نی قدر اجتهاد ایتمسده،
و ظاہر دہ دنیا سیوچی، بولوب کورنسدہ، فی الحقیقہ آخرت سیوچی،
آخرتی ایچون قایغور و چی، آخرتینی مال برله ساتوب آلوچی بولور.
پس «حب الدنيا رأس كل خطیئة» حدیث شریفینی ترک دنیا
حدیثی، ترک دنیا ایچون ترغیب ایتہ، کسب و تجارتنی تاشلار غہ بیورہ
دیو آغلاوچیلر بیوک خطا مطالعہدہ بولغانلردن، جمع مال برله حب
مال آراسینی آیرماغانلر. قرآن تلمدہ مال «خیر» دیو آتالغان،
شونلقدن آنی تیوشلی مشروع اور نندن یونا تمک دہ خیردر، شہہ سزہ
مگر مذموم: آنی سویمک یعنی آگا فدا بولمق و آنک ایچون دینی

اخلاقینی فدا ایتمکدر، حدیثده ذم ایدلگان و هر خطاغه باش دیولگان
اشبو روشلی سویمکدر.

دنیا نك مالدين باشقه جاه ودرجه کبی قسملار یدده اشبور و شچه در،
موندای معنا صحیح و ثابت حتی حکمت و فلسفه ایله مؤکد و مبرهندر.
حدیثلر نك بعض سندلری اعتبار یله ضعفینه قوانوب، خلقنی کسالت
و بطالتکه دیملای و فلان ديه خطا معنالر بیروب مفاسد عظاماغه تشودن
احتراز لازمدر.

بیر جاهل اوزینك بطالتینه بهانه ایته ایکان فساد آنك آڭلا-
وندهدر، حدیثده و حکمتده دگل . حسن اجتهاد ایله کسب خیرات
بایینه تر غیب و تحریرض مقامنده ذکر موت حدیثلرینی آڭلاوده اشبو
قبیلدندر .
والله یهدی من یشاء .

زکات حقنده لایحه

[باشی ۹ نچی ساننده]

اغنیاء ملکنده اولوب فقراء حتی حساب ایدلگان و آنلرغه هر
سنه اداسی لازم کور لگان مقدار فی نفسه کوب، تقصیر سز اوتته گانده
هر یونك فقر امینك حوایج ضرور یه لرینه یتارلك ایسه ده اغنیاء
وارباب و بچغه الله نك ویرگان بر کاتینه نسبتله آز مقدار، صاحب
انصاف و وجدان ایچون ملالسر اوتارلك آز مبلغدر. چونکه
ربح وسط حسابیله . ۱/۰۰ دن چاریکی فقراء حصه سی اعتبار ایدلوب
اوج چاریکی کسب و مشقت برابرنده بالخیر و البرکة صاحب مالغه
حلال مال، پاك رزق بولوب قالادر.

عشر قسمی دخی اشبو نسبت قربنده در. چونکه زراعت
ربحگیری حساب وسط و اغلب اوزره اون الوش آرتقاند
حاصلتک عشری چاریکدن بایتاق کیم بولوب صاحب مالغه قالغان
حلال و پاک ربح اوج چاریکدن بایتاق آرتق بولادر. زراعتک
تجارتکه کوره ریخی بیک کوب آرتق بولغانغه آنداغی عشر
مونداغی زکات (ربع عشر) دن بیک کوب آرتق بولمای، متقارب
نسبتده بولالار.

بوندن اولگی مقاله ده بیان ایدلگانچه کرب زکات کرب عشر
وسائر رسمی و لزومی صدقه لر هر قایوسی صاحب مال و فقرانک
مصلحتیری ایچون وضع ایدلمش قانون اصلاح و مصلحتدر. باری
شول قانوننی ساقلار و امیدلی فائده لر نی یوناتور ایچون تیوشلی
اورنلرینی قاراب، یالغوز مناسباته شخصیه لر نی رعایه ایدوب
ویرماینجه مصالح کلیه نی رعایه ایدر گه ترشتمق لازمدر.

مصارف صدقاتنی الله تعالی قرآنده بیان ایتکان، سیوکی و قدرلی
مالنی و پیرر ایچون البته ایک ثوابلی سکز تورلی اورنلر نی تعیین
قینغان، اول اورنلرک هر قایوسنده آنلرک مادی احتیاجلری رعایه
ایدلو اوستینه مصالح عامه و حوایج دینی و ادبیه نی ده اعتبار ایدلگان.
الله تعالی مصارف زکاتنی قرآنده سورۃ توبه ده بیان ایته:
«انما الصدقات للفقراء والمساكين والعاملین علیها والمؤلفه قلوبهم
وفی الرقاب والغارمین وفی سبیل الله وابن السبیل فریضة من
الله والله علیم حکیم (۱)».

[۱] معنای: صدقه لر باری فقیرلر، مسکینلر، صدقه چیوده خدمت قیلغو چیلر،
اسلامغه قیلیری الفتندروی [ایالندروی] مطلوب بولغان کشیلر ایچون، وهم
قللر نی آزاد قیلوده، بور چیللارنی قوتولدروده، والله یولنده، یولده قالغان
کشیلر نی مقصودلرینه ایرشدروده الله طرفندن بولغان لازم اولچاو اوزره صرف
ایدلور. الله هر مصالحنی باگوجی، تیوشلی روشچهاش قیلغوچی و پورغوچیدر.

مذکور سکر مصرف اینک محتاج اور نلردر. بزنگ بلاد مزده «عاملین» و فی الرقاب یوقدر. «مؤلفه القاوب» ننگ مصرفاتی «منسوخ بولدی» سوزی شایع بولسهده قوتلی سوز دگلدر. باری حضرت عمر رضی الله عنه نسخ سبیلینچه دگل-شوکه اسلامی کور ساتور ایچون بیر ماونی مناسب کورگان. شوگا کوره امام ابوحنیفه و باشقه بایتاق علما شوکه اسلامیه ننگ دوامی عصرلرنده بیر ماو طرفنده بولغانلر ایسهده، امام شافعی و بایتاق محدثلر دائما بیرونی تیوشلی کورگانلر. بزنگ مملکتیز ایچون اصلح اشبو سوزدر.

فخر رازی حضرتلرینک تفسیر کبیرده بیان ایتدکینه و سوق آیتده تعمق ایله آغلاشلدقینه کوره مذکور صدقات آیتده الکی دورت قسمی اختصاصغه موضوع، و محلینه کوره - اختصاص انواعندن بولولارینه کوره - استحقاق و تملک معنالرنده مستعمل اولان «لام» برله تعبیر ایدلوب صدقاتی قسما مصارف اربعه مذکور ننگ حوایج مادیه لرینی اوتامک، آنلرنی هلاکت و رذالتدن ساقلامق و شرف اسلامغه خدمت و اعانت ایتمک ایچون اوز قوللرینه ویروگه و اصطلاح شرعیه تملیک ایدلورگه اشارت ایدلمشدر. قالغان دورت مصرفده تملیک معناسینه اشارت ایتماینچه یالغوز ظرفیت معناسینی بلدرن «فی» برله تعبیر ایدلمشدر. شونلقدن «زکاتنک بر قسمی قللرنی قوتقاروده، مدیونلرنی یولوده، عمومی الله یولنده، یولده ویران قالغان غریبلرنی وطنلرینه ایرشدروده صرف ایدلور» مضموننده بولور.

قللرنی آزاد ایتو شرعا و ادباییک ممدوح بلکه آنلرنی بتور و ب همه خلقنی حریتکه چیقار و مندوب بولغانغه تورلی کفارتلرده واجب و عامه کثرة ثواب و عده سیله آگا (قل آزاد ایتوگه) ترغیب و اشبو زکات قسمندهده علی حده بر مصرف حساب ایدلگان. بونک روشی زکات مالندن مطلق

قلنی ساتین آلوب آزاد ایتمك [۱] یا که آزادلقینه یازو آغان
مکاتبکه بولوشمق [۲] روشنچه آزادلق بابنده اجتهاد ایتمکدر،
مدیوننی بورچندن یولمق، ذمه سینی کشی حقندن قوتقارمق،
عرضینی و ناموسینی ساقلامق مطلق بدر، کیسه سینه آقچه تولدرمق
دگل.

«فی سبیل الله». الکر زمانلرده اسلامده ایک مهم کورلگان
عبادت و خدمت دینییه حج و غزا بولغان. عامه خلقنک رغبتی و محبتی
کامل بولغانغه اول زمانلرده علم بابینی مصرف زکات اعتبار ایتوگه
حاجت کوب بولمغان. شونلقدن «فی سبیل الله» نی عصرلرینه کوره
بعض اماملر (شول جمله دن امام محمد): «حج یولنده بور تورلی
آفت سیلی قیر، آبدر او بولوب قالغان کمنه»، بعضلری (شونلر
ایچنده ابویوسف): «غزا و جهاد یولنده شولای (آبدراب) قالغان
مسافر» دیو تفسیر ایتکابلر. امام مالک مذهبنده اولان کتابلرده هیچ
کمه تملیکسز جهاد ایچون حاجت آلات و اسباب ساتین آلونور
دیولگان. هر کم اوز زماننده غی «سبیل الله» ده بولغان احتیاجغه
قاراب مصرفنی بیان ایتکان. یوخسه اوز زماننده بولمغان بر مصداق
برله تفسیر ایتوده هیچ معنا قالمای، قرآننک بر حکمتینی یوقالتوغنه بولا.
بزنگ زمانمز و بلادمز مصلحتینه کوره «فی سبیل الله» ایچون ایک
گوزل، دین ایچون فائده لی، اعلاء کلمه الله ایچون مناسب تفسیر:
علم و تربیه ایتام و بناء مدارس یولیدر [۳].

ابن سبیل و طنینه ایرشه آلمای یولده آبدراب قالغان مسافر در،
بو مادده مسافرنک قولینه بیر ماینچه یورطینه ایرشدر و تدبیری

[۱] ائمه دن مالک، احمد، اسحاق شول روشنی بیان ایتمشلر.

[۲] ائمه دن ابوحنیفه، شافعی و غیرلرنک اختیارلری.

[۳] «الدين والادب» نك برنجی جلدی ۱۳ نچی ساندهده بو بابده بعض
تفصیلات یازلمش ایدی.

کورلسه، غربت وسفر جفالرندن قوتقارلسه کافی اولدقی آڭلاشوله.
حتی بعض ماده لرده مسافرنک اوزینه تملیک سو استعمالغه مفضی
بولوب زکاتنک حکمتی بتونلای یوقالادر.

خلاصه: اداء زکاتده تمایکنک اشتراطی قطعی دگلدر. باری لام
اشارتی بوینیچه دورت مصرفده تملیک مذنون بولوب، قالغانلرده، «فی»
برله تعبیر ایدلدکدن، تملیکنک عدم اشتراطی مذنوندر. وهم رازیکنک
بیانندن اولگی دورت مصارفده تملیک اعتبار ایدلوب صوڭغیلارده
تملیک شرط ایدلماینیچه زکات باینک کیسه سنده قالدرلماي مصالح
مسلمین بابنده صرف ایدلسه کافی ایدکی مفهوم بولادر [۱].

حتی امام مذکور صوڭراق بعض ائمه دن تکفین موتی، بناء
حصون، عماره مساجد کبی مصالح مسلمین گه صرفنک جوازینی،

[۱] امام رازینک بو حقه غی سوزلرینی تفسیر کیردن بو اوریده

نقل ایتهمز:

انه تعالی اثبت الصدقات للاصناف الاربعة الذین تقدم ذکرهم بلام
تملیک وهو قوله «انما الصدقات للفقراء» ولما ذکر الرقاب ابدل حرف
اللام بحرف «فی» فقال «وفی الرقاب» فلا بد لهذا الفرق من فائدة وتلك
الفائدة هي ان تلك الاصناف الاربعة المتقدمة يدفع اليهم نصيبهم من الصدقات
حتى يتصرفوا فيها كما شاءوا. واما فی الرقاب فيوضع نصيبهم فی تخليص رقبتهم
عن الرق ولا يدفع اليهم ولا يمكنون من التصرف فی ذلك النصيب كيف شاءوا
بل يوضع فی الرقاب بأن يؤدي عنهم. وكذا القول فی الغارمین بصرف المال
الی قضاء ديونهم وفي الغزاة بصرف المال الى اعداد ما يحتاجون اليه فی الغزو
وابن السبيل كذلك. والحاصل ان فی الاصناف الاربعة الاول بصرف المال
اليهم حتى يتصرفوا فيه كما شاءوا. وفي الاربعة الاخيرة لا بصرف المال اليهم
بل بصرف الى جهات الحاجات المعبرة فی الصفات التي لاجلها استحقوا سهم الزكاة.

[ج ۴ - ص ۶۸۱]

«في سبيل الله» عنوانينك همه مصالحني شامل اولدقيني آچيق بيان ايتدرد،
 زكات وعشر كهي مسئله لطرده خصوص بر مذهب كه
 نظر ايتماينجه مصالح عبادقه قايوروش اوفق واقرب شوگا باقوب
 معامله ايتمك البته اولادر، ايك مهم و واجب الاحتياط بولغانى: نفسانيت
 و خيانت قاتشماسون؛ نفس اماره نى قهر ايتوب فقراء و مساكين
 فائده لر نى كوزاتولسون؛ ديانتسز يارمه لار، شح مطاع اربابى
 بايلار كهي يوق و بار حيله لر بر له حكمة شرعيه نى ابطال، فلسفه
 دينيه نى افساد قباحترى التزام ايدلمسون.

ومع ذلك كله بر فقراء و مساكين گه على قدر الضرورة
 تملكه صرف ايتونى تيوشسز كور مايمز. آنلر غه تملك ايدلمسون،
 آنلر نك حقلرينه تعدى ايدلمسون. بارى آنك علاوه سينه آنلر نك
 حوايج دينيه و ادييه لرى ايچون «وفى سبيل الله» مصرفينه مصداق
 اوله راق تملكسز بولسه ده بناء مدارس و تربيئه ايتام و طلبه علوم
 و مصاريف تعليم كيلر گه صرف ايتونى درست كور امز.

بوفكر نى كوب يللكوب كتابلر غه مراجعت، و تورلى علمادن
 استفسار و استيشار، و كوب فكر و تحرى صوگنده غنه يازدم و اعلان
 ايتدم. اصابت ايتمش بولسام الله نك توفيقى و هدايتى، خطا قيلغان
 بولسام منم قصورم و شومدم، الله نك عفو و غفرانندن اميد ايتام.
 عالم جان البارودى عفى الله عنه

[١] سوزلرى عينا اشبور:

واعلم ان ظاهر اللفظ في قوله «وفى سبيل الله» لا يوجب القصر على كل
 الغزاة فلهذا المعنى نقل القفال في تفسيره عن بعض الفقهاء انهم أجازوا صرف
 الصدقات الى جميع وجوه الخير من تكفين الموتى وبناء الحصون و عمارة
 المساجد لان قوله «وفى سبيل الله» عام فى الكل.

شهاب الدين المرجاني

ان آثارنا تدل علينا
فانظروا بعدنا الى الآثار

اشبو الوغ عالميزنك وفاتينه يكرمي بش ييل طولو مناسبتيله،
مرحوم استاذمزننى خير ايله يياد ايدوب بوقسقه مقاله نى يازارغه
تيوش اولدى. شهاب الدين هارون بن بهاء الدين المرجانى
حضرتلىرى تاريخ هجرى ايله ۱۲۳۳ نچى سنه ربيع الاولده قران
ناحيه سى يابنچى قريه سنده دنياغه كيلوب سن رشدگه ايرشده
آتاسى حضورنده تحصيل ايدوب صوگره ۱۲۵۴ نچى يلدده بخارا
طرفينه سفر ايدورهك آنده اون بر ييل مدتى تحصيل قىلغان صوك
۱۲۶۶ نچى يلدده مملكتگه قايتوب قراننك برنچى مسجد جامعينه
امام خطيب مدرس و استارشى محتسب عنوانى ايله او كاز آلوب
تعيين ايدلدى. بو اورنده قرق ييل مدتى خدمت ايدوب ۱۳۰۶ نچى
ييل شعبان آينده وفات اولدى. وفاتنده ۷۴ ياشنده ايدى رحمه الله
تعالى. اسلام ملتنده علمنك سونگان عصرلرنده كيلوب يتشكان
عالملرنك برسى شهبه سز شهاب الدين المرجانى ايدى. مرجانى
حضرتلىرى اسلام عالمينك قاي طرفنده اولسهده عصرلرنده عدللىرى
بارماق سانندن اوتمگان مستثنا عالمردن ايكائينه آنك قالدردىغى
اثرلىرى ايك درست دليللر وشاهدلردور. مرجانى حضرتلىرى عصرينك
مجددلرندن ايكائينى عملا كورستمشدر: دين اسلامده اعتقاد و عمل
جهتلرندن كركان كوب بدعتلرنى كورسه توب، اسلامنى بو بدعتلردن
آرچوب اولگى صافلغينه قايتارورغه اجتهاد ايتمشدر. بو اجتهادينك
نمره سيدة تيز كورلمشدر: بو كونده علمامز طائفه سندن انتباه تابقان
بر قسمى شكسز مرحوم استاذنك اثرلرندن استفاده قىلغان شاگرد
لر يدر. مرجانينك علم يولنده غى خدمتلرن بر بر ساناب تفصيل قىلورورغه

بو قسقه مقاله ده ممكن تو گل. آنك اوز اقلامى نشر ايدله چك مفصل
ترجمه حالنده بو خدمتلىرى تماما كور سه تلمش. بز فقط بو اورنده
مرجانينك خدمتلىرىنه اجمالاً اشارە قىلو بقنه كیده چكمن: مرجانى ايمان
و اعتقاد مسئله لرنده سنت خالصه، سلفلىر يولنده ايدى. سلفلىر مسلكنجه
حدو النعل بالنعل اعتقادە كلامنى قاتشدر و غه غايت منكر، خالص
برسنى ايدى. عمل بابنده دخى كتاب سنت قولنده ثابت اولوب،
بدعتلردن غايت ساقلانوچى ايدى. بو توغرىده بيك مهم، اسملىرى
هر كم گه معلوم كوب اثرلىرى وارد.

ينه مرجانينك تارىخى غه غايت اعتنا ايدوب يازديغى ايكى
جلدىلى مستقدا الاخبار نام تارىخى بزم ايچون ايك عزيز اثرلرندى.
احوالى مجهول اولان بر قومنىك تارىخى باشلاب تحقيق وانتقاد
ايله درست يولغه قويوب يازار غه بيك زور اجتهاد و حسابسىز
همت حاجت بولدر. بزم مرجانى بو توغرى غه غيرت و همتينى بدل
ايدوب صوغقى تارىخلىرمز غه نيگز اولور داي، خرافاتدن ارچلگان
بر درست تارىخ قالدردى. مرجانينك يالغوز بو خدمتى ايله ده
تقدير ايدلور گه تيوشلگى نيلگوليدى.

تعليم يولنده بار شمرده كوب خطا لرمز غه تنبيه ايدوب، بو ايكنك
مهم بولغان تعليم تعلم بابنده نيندى مسلكنده اولور غه تيوشلكن بيك
آچق كور سه تدى. مرجانى دين و علم يولنده آرمى طالامى خدمتنده
دوام و ثبات ايدوب، بو يولده كوب محنت و اذالر چيكدى. بو
حالىرايسه طبيعى اولدقندن، بونك ايچون اشندن توقتالمادى، كرديكى
يولندن چقمادى. بونى ايسه آغا سلفلردن قالغان بر ميراث كى
قارشولادى. چونكه بويولده اولغانلر غه هر عصرده اذا و جفا قىلوچى
حاسدلىر اولغان. بو حاسدلىردن نيندى زور محنتلر كور گان علماء
اسلافنىك حاللىرى تارىخ او قوچيلرنىك كوز آللرندى. بزم مرجانى غه

شوندى حاسدار طبيعى ظاهر اولدى. بونلاردن كوپ جفا چىكدى،
 كوپ بهتانلار ايشتىدى. آنك خدمتلىرى، وقتىدە ديار مزده عمومك
 تقديرينه ايرشمه سەدە، اوزندن صوك اوزاقده اوتمه دى مرجانىك
 سوزلرن آڭلاوچى، مسلكينه اياروچى لىر هر قايدە ظاهر اولدى.
 مرجانىك عالي فكرلىرى دخى برر عصر اوتىمى آڭلاشماز دىب
 تور غانده برده كو تلمه گان روشده بو آڭلاشو ظاهر اولدى. بو ايسه
 انتباه زمانىك تاثيرى اولور غه كرك. مرجانىك اوز وقتىدە خدمتلىرىنى
 تقدير ايدوچىلر ديار مزده البته يوق دگل ايدى. علمىك كىڭلگىنه،
 باشقه لردن آيورم بر عالم اولمقىنه تللىرى ايله اقرار ايتمه گانلرده
 كوڭللىرى ايله البته اعتراف ايدولو ايدى. چىت مملكتلرده ايسه عبد
 الحى اللكنوى، رحمة الله الهندى، صديق حسن القنوجى، محمد بىرم
 التونسى كىبى عصرىنك ديارىنك مستثنا عالملىرى مرجانىك كم اىكانن
 آڭلادىلر، تيوشنچه تقدیر و مدح قىلدىلر. عبدالحى اللكنوى «النافع
 الكبير» ده، قنوجى «لقطة العجلان» ده، محمد بىرم التونسى «صفوة الاعتبار» ده
 مرجانى اثرلردن بايتاق سوزلر نقل ايدوب، آڭا مدح و ثنا قىلمىشلر،
 بوندى عصرده بو كىبى عالملىرنك ظهورى الله تعالى نك بيوك بر فضل
 و مرحمتى ديه شكرانه ايتىمىشلر. رحمة الله تعالى اجمعين.

صوڭغى زمان مسلمانلىرى آراسنده علم تارالماو حقنده
 شهاب الدين المرجانى حضرتلرىنك فكرى (۱)
 «دنيادهغى هر نرسه اوچون برور مانع بولسه. علم و علمىك
 تارالوى اوچون، ايكسىز، چىكسىز مانعلر باردور.
 صوڭغى زمان مسلمانلىرى آراسنده علم، معرفت تارالماو:
 شريعتىك حكىمه، واقعتك كورسه تو وىنه، عقلىك ايتو وىنه خلاف بولغان

[۱] «وفيات الاسلاف» مقدمه سندن آندى. (ص ۳۴۲ - ۳۴۴).

اورنسىز اشلىرنىڭ كوڭللىرىدە، اوياللاوى، عادىتىدە، اورناشۇوى سىپىدىن بولۇپ، آلاردا توبەندەكى نىرسەلەر دۇر:

(۱) «اجتھاد عصرى اوتتۇى؛ بو زماندە مجتھىد مەقرۇس؛ مستقل دىلىل چىقارۇ، اولدەكى مجتھىدلەر گەنگە خاس اش؛ مجتھىدلەر درجە سىنە ايرشۇ، بو زمان كشىلر ىنە مەمكىن توڭل؛ ھر بر صولك زماندەغى كشى، ايسكى زمان كشىلرندىن توبەن درجەدە بولور غە تىوشلى» دىگان اعتقادنىڭ تار الووى.

«بورون زماندەغى تاليف صاحبلىرىنىڭ ھر سوزى درست! يالغان، خطا بولو احتمالى يوق!» فكرندە بولنوبدە، آلار غە تل تىدرو، يىغمىرلەر گە تل تىدرو، بلكە آر تىغراق كى صانالدىغى حالدە، حاضر كى زمان كشىلر ىنە بولنر كى كتاب تاليف ايتو يولى تمام بىكلەنوب، تاليفكە جرأت ايتوچى بولسە آنىڭ كتابى حقندە: «باطل، يالغان! درست بولو احتمالى يوق!» فكرندە بولنودر.

(۲) بتون علوم حكىمىە ھر آنىڭ جمىع ار باىنە مخالف بولو.

(۳) تور لىچە فكر يور تور گە مەمكىن بولغان كچكەنگە بىر نىرسە

اويچوندە، اوز فكرلر ىنە مخالف بولغان مسلمانلرنى «تكفىر» ايتو.

موندىن كىلگان ضررلرنىڭ جملەدن بىرسى: شوشى تكفىر سىبىلى

تفسىر الكشاف، الانوار، الفصوص، الاشارات، الشفاء، النجاة اسملى

كتابلرنى اوقودن؛ امام غزالى، ابن الهمام كى زور عالملىرنىڭ

تاليفلرنى مطالعە قىلودن طىلغان وشول سىبىلى بو كتابلار اچندە بولغان

ئەللەنى قدر فائىدە، معرفت و حقىقتىن مسلمانلرنى محروم ايتلگان،

(۴) قىامت ياقىنلاشوب، بتون دنيا، يىر يوزندەكى ھر كشىلرنىڭ

تىزدىن ھلاك بولۇون كوتو. ھىچ شەھە يوق، قىامت بولاچق. ھر

تىزدىن بولاچق.

لكن، نى قدر تىز دىب ايتلسەدە آنىڭ نىچك و نىچە يىلدىن بولاچاغى

– تىزلىكى، بوش خياللار، يالغان و ھملر اويلاغانچە بولماينچە اللە

تعالى تله گان و قدرتى متعلق بولغان، اوز يىنه گنه معلوم تيز لكدن عبارتدر.
چونكه الله تعالى بو حقهده: «يسئلونك كأنك حفى عنها قل انما علمها
عند ربى لا يجليها لوقتها الا هو» دى.

قيامت حقهده يو غار يده غى فكر ده بولو، سيز در ميگنه نفسنك
آلداوندىن و و سوسه سندن باشقه نرسه تو گلدر. چونكه كشينك نفسى
طبعاً فضائل هم آنك اهلينه رغبت ايتماينچه دنياغه، يو غارى در جه گه،
زور بايلقغه قز غا هم شولاردن آير لاسى كىلمى. لکن، تيزدن اوزينك
دنيادن اوتوون و جيغان دنيا و ماللردن آير لوب اول ماللرنك
باشقه لر راحتى اوچون قالوون اويلا ب صارانلق كور سه ته سى
كىله و قايغرا. منه شوشى قايغىلردن اوز اوزن يو واتور اوچون
نفس، قيامت ياقن بولو، شونلقدن قالغان ماللردن باشقه كشىلرنكده
فائده له نه آلماو فكر ن تودرا، كه بونك نتيجه سیده علم تحصيلندن
توقتالو و آرتقا قالودن باشقه نرسه بولمىدر.

قيامت حقهده بو فكر ده بولغان بيچاره لرغه، مسلمانلرنك آرالرنده
علوم، معارف دائرەسى كيك، قيمتى بازارلى وقتده غى دين عالمريده
قيامت ياقن بولغانلغن اعتقاد قينوب آنده برده شك ايتمه گانلكرن،
لكن قيامت ياقن ديب علوم، معارف تحصيلندن توقتاماغانلقلرن
اويلاو كيرەك ايدى.

(۵) نيتى توزوك هم ايندى بولماغان كشىلرنك ايندىگىك برله،
عالم بولماغان كشىلرنك علم برله آناق چغارولرى هم شوندى
عالملرنك چن عالمركنه يوكللى آلورلق زور اشلرنى يوكللاولرى.
منه شوندى عالملرنك اش باشنده بولو چيلقلرى علم تار الوغه
قارشى ايك زور مانعدر. چونكه موندى عالملر علمنك دائرەسن
تار ايتالر؛ علم حقهده اطرافلى روشده بحث ايتلونى، يولينك كيگايو وىنى
طيارلر.

آنك اوستينه طلبه نك نچكە مسئله لر گە التفاتن؛ ار باب حق،
 ار باب تحقيق كتابلرنده بولغان دليل لر گە قاراون منع ايتوب، اوزلرى
 طرفندن چغارلغان يوقبار يالغانلرى بولە، ار باب حق طرفندن
 يازلغان كتابلرنى طلبه گە كيم كورساتوب آلاردن نفر تله ندرەلر
 و طلبه نك فكرلرن توبەن نرسەلر گە باغلاب كوزلر ينه چوب،
 موينلر ينه بغاو سالالر.

منه شوشى مانعلر، شوشى بغاولر بولوپ چىلىق طلبه نى علم،
 معرفتدن صوندروب، آلارنك كوكللرن باشقه نرسەلر گە و باشقه
 يول لر غە يونالدرە. بناء عليه آرالرندن، هيچ بر علمسنز، توزوك
 نيتسز، ستنكە ايهرمه گان، شريعت يول ينه كرمه گان برسى مريدلر
 تريبه سى وارشادى اوچون «اجازتنامه» آلدن ديب ايشانلق دعوا
 قىلا. نادان خلق ايسه مدعى نك سوز ينه قولاق سالوب اطراف ينه
 جىلادە مذكور نك اسمى خلق آراسينه تارالوب كوندن كون مرتبه سى
 آرتا، بتون قومينه قدرى زورايا، بتون فكر، بتون خلق شوگا
 تابا يونەلە.

اما حقيقى عالملر، علملرى شريف، تيوشلى اشلر برلە مشغول
 بولغان لعدن، موندى اشلر گە تنزل ايمەدكلرندن آدملردن يراغايا،
 اغنيانك ياردمندن محروم ايتلەدە حاللرى مشكل لەشە، كماللرى
 بازار سز لانا، كە بوش بولار اوچون ايك زور ضربەدر.

**

اما خاصة روسيه مسلمانلرى آراسنده علم تارالماوغە كىلىنسه
 توبەندەگى نرسەلردر.

(۱) تحصيل وقتندە اوقوغە قزقدرا وسبب بولا تورغان
 نرسەلرنك بولماغانى توسالى، تحصيلنى تمام ايتكاچدە مقصودقە
 ايرشودن اميد كىسلو.

چونكى بىزنىڭ خلق آراسىنىدا اهل علم بىرلە باشقىلار آراسىنىدا
 آيرما بولماغانلىقىدىن، اهل علمنىڭ حالى تۈزۈك قىلورلىق كىتلىرى،
 اشلىرى تىرىككە سالورلىق فىكرلىرى يوق.

آندىن سوڭ علم آرقاسىنىدا دىياگنى كىتاي تورلىك مالغە، زور،
 زور درجەلەرگە دە ايرىلمايىنچە بارى اماملىق ھەم مادى جەھەتتىن ھېچ
 بىر فائىدەسى بولماغان مدرسلىك درجەلەرىنىڭ كىتايلىرى، بو درجەلەرگە
 ايرىشۇدە غالباً مىرات طرىقىچە كوچىب كىلە.

(۲) علم اھللىرىنىڭ درجەلىرى، بايلارغە، تجارت اىلەللىرىنىڭ كورە
 توبەن؛ يورت، يىرلىرى، جىككان آطلرى وموندىن باشقىە مەشىت
 اسبابلىرى ناچار بولۇدۇر.

مىنە اھل علمنىڭ شول حاللىرى، آدملىرىنى علمگە قىزغۇدىن طىيا
 وىك آرنىغىنى استىناء قىلىنسىە، بالالىرىنى علم يولىنىڭ كىتايلىرى،
 كىسب يوللىرىنىڭ كىتايلىرى بولۇپ چادۇر. . على - حىب الرحمن.

حساب و ھلال مسئەللىرى.

مقالە سابىقىمىڭ بىغى نقاتىنىە متعلق اىضاح

مقالە سابىقىدە بىخىمىز بالىمناسىبە علوم رىاضىيە مەنجر اولەرق
 علوم حدىشە اولدىغى كىبى شافىئىلر كى علوم رىاضىيەدە بىزم خىفلىرە
 فائق اولمەلىرى، و بىزم خىفلىدە حساب شىرا غىر مەتبىر اولنمەسى
 خىصوصىندە قەستانى كىبى «من اتى كاھنا اومىجما فصدقه» الخ حدىشە
 استىلال ايدىنلر اولمەسى كىبى، بو حدىش كى حساب خىقندە وارد اولمىوب
 مشھور علم نىجوم خىقندە وارد اولدىغى ادراك ايدەچك سىدمرتىضى
 زىيدى كىبى محقق علمالرىمىز كى موجود اولدىغى يازمىشۇم. بو جملەنىڭ
 تىخىرىنى اتمام ايدىر ايتىمىز بونىڭ بىغىلىرە ايرات سۇء تائىر ايدەرك
 آنلر طرفىدىن بوڭا ايراد ايدىلەچك اعتراض ومو آخذە عىن شووقت

اوتوردیغی یریمده قولانغیمه عکس انداز اولمش اییدی. بو ایسه
آنک لمیتنی اثباته حاجت اولمیان شیلردند. حالبوکه فقیر کندم
مشایعهده انسانلر آگلامیوب آنلره سوء تأثیر ایراث ایده چک شیلری
سویلمک و یازمقک ذمی حقنده پک چوق احادیث نبویه کتوردکم کبی
اسباطین حکمادن اولان افلاطوندنده بر مقال حکمت اشتمال مطابق
نفس الامریده نقل ایتمشدم. بناء علیه بنم بویله جمله یی تحریرم
غیریلری آغا دعوت ایتدیکم خصلته مغایر اولوب شاعرک:
يا ايها الرجل المعلم غيره هالانفسك كان ذا التعليم. الخ
اشعارلری مضمونینه مصداق، وحديث شریفده وارد اولدیغی
اوزره جهنمه کندی ایرنلرینی کندیلری مقصلا ایله قطع ایدنلر
جمله سندن اولمغم محتمل اولدیغندن بالضرورة بو خصوصده بر
پارچه ایضاح یازمه یه لزوم کورلیدی. هر نه قدر (رضا الناس
غایة لا یدرک) قاعده سینیه بناء بو قدر ایضاحله کافه نك رضا سنی
تحصیل محال ایسه ده فقط،

وللمرء ان يسعى بما فيه نفعه. وليس عليه ان يساعده القدر

وقتیچه بر کندی نیتمه بناء مرامیزی بیان ایدهرک اوستمز دن بورچی
دوشوره لمده اوتنه طرفنده بزم ایشمز یوق، او بزم وظیفه من
دگلدن.

شافعیلرک حدیث و ریاضیاتده حنفیلره تفوقلری بحثنه کلنچه
بونى دلیل ایله اثباته حاجت یوق، ایش میدانده. زمخشرینک
(ویستبدل قوما غیر کم) آیه کریمه سنده گی قومک کیم اولدیغنی تعیینده
مفسرلرک اختلافلرینی بیاندن صگره، «والظاهر مستغن عن التخصيص»
دیدیکی کبی بنده میدانده اولان شینی دلیل ایله اثباته نه حاجت،
هر ایکی طائفه نك آثارلرینه مراجعت ایتسونلر ديه مسئله یی قیادیر
قویارم. هله ریاضیاتده اولان بعض اقواللرینی مقاله سابقه مده ذکر
ایتمشدم. قهستانی یی مواخذه مسئله سینیه کلنچه: قهستانی حضرتلرینی

استحقار و استهانیت ایتمیورم. انسانک شقاوتنه دال اولان کبرای
دینی استحقار دن وار قوتمله جناب حقه استعاده ایدرم. مشار الیه
ایچون قلبمک درین موقعلرنده بیوک بر حس احترام بسلیورم.
بونگله برابر اوتکی بیریکی کبی مشار الیهنی انبیای کرامه مخصوص
اولان مقام عصمتده اصعاد ایدمه یورم. بلکه کنجا کمزده عقاید متننده
اوقوب از بر لب طاشه یازمش یازی کبی الی یوم القیامه، بلکه
قیامت کونندهده محو اولمیه چق «المجتهد قد یخطی، و قد یصیب»
قاعدۀ اعتقادیه مز مو جنبچه مجتهدلره تجویز کور دیکمز خطایی قهستانی
واضر اینه بالطریق الاولی تجویز کور یوروز. اگر «بو قولی
حنفیلر دن یالکز قهستانی دیممشدر؛ بلکه زمانا آندن پک مقدم،
ور تبة پک یوکسک اولان شارح هدایة اتقانی، و حتی شمس الائمة
السرخی، و شمس الائمة الحلوانیدنده بو قول منقول اولمشدر.»
دینلیر سه جو ابنده دیر مکه: اوت، مع الاسف ایش بویله در، انکار
ایتمیورم. فقط قهستانی به طرق اولویت ایله تطبیق ایتدیکمز قاعدۀ
مذکوریهی حسب الاعتقاد و مقتضای واقع حال بونلرده تطبیق ایدمک
(انظر الی ما قال ولا تنظر الی من قال) قاعدۀ سنی در خاطر ایتمکله
توصیه ایدیورم. اویله اولدقده قهستانی بی تخصیص بالذکر مبحثینه
کلنچه بوده مقاله سابقه مده اشاره ایتدیکم اوزره آنک اثری شرقا
و غربا بین الخاصة و العامة متداول اولدیغی ایچوندر. یوقسه آگا
اولان شخصیات و بغض و عداوت مدنناشی دگلدنر.
اثبات هلال خصوصنده سبکی قولنی نقلدن، و ریاضیاتده
شافعیلری حنفیلره فائق صایمقدننده مقصدم اثبات هلالده شافعیلر حسابیه
اعتماد ایدمک آنگله عمل ایدیورلر، حنفیلر ایسه بونگله ایتمیورلر
دیمک دگلدنر. چونکه اوراسنده بحثمز اثبات هلالده اولمیوب آنچق
علوم ریاضیهده ایدی. اثبات هلاله کلنچه بو خصوصده شافعیلر وسائر

ائمه حسابله عمل ايتمه كده متفقدر لر. نتا ككم ابن عابدين حضرتلرى
 حاشيه سنده ذكر ايتديكى كېي (تنبيه الغافل والوسنان في اثبات هلال
 رمضان) نام رساله سنده ده بونى آنلرك كتب معتبره متعده لرندن
 نقلا ذكر ايدىيور. وقهستانى يى مو آخذه مده حساب ايله عملى تجويز
 كورمديكى ايچون دگلدر. فقط حساب ايله عملك عدم جوازنده
 حديث مذكور ايله استدلال ايتمه سنده در. چونكه مقاله سابقه مده ده
 تصريح ايتديكم اوزره حديث مذكور حساب سیر كواكب وحاسبلر
 حقه و ارد اولمىوب، نجوملرك يكدیگرینه قرانندن بر طاقم احكام
 استخراج ایدمرك شویله اولور، بویله اولور دیه لاف گزاف
 اوران منجملر حقه در.

اثبات هلالده اهل حسابك قوللریله عمل ايتمه مەنك دلیلی ایسه:
 اولاً عصر سعادتده اهل اسلام بیتنده اهل حسابك رأسا وبالذات
 فدانى، وثانيا احكام شرعيه: عامه آنى يیلوب عامه نكده خواصه اشتراك
 ایدمچكلى اسباب ظاهره جلیه مكشوفه یه مبنى اولدیغندن (نحن
 امة امية لا نكتب ولا نحسب صوموا لرؤيته وافطروا لرؤيته) مآلنده
 وارد اولان پك چوق احاديث نبويه ايچوندر. بو ایسه يالگز
 بنم، و اوتىكى بیریكى معلومات فروشلق، وبالا پروازلق ایدمرك
 پك يوكسكدن آتوب طوتمقله عوام فریبلك ابتكارى، و آنلره
 مخصوص اولان افكارى اولمىوب شافعیلر قاطبة بونگله قائل
 اولدقلى كېي حقیلردنده پك چوغى بونگله قائل اولمشدر لر. ابن
 عابدين بحر حاشیه سنده بحرك «من أتى كاهنا او منجما» الخ قولنده
 (نقل في الامداد عن شرح المنظومة لابن الشحنة ان المراد
 بالكاهن والعراف في الحديث من يخبر بالغيب او يدعى معرفته فما
 كان هذا سبيله لايجوز ويكون تصديقه كفرا [۱] اما امر الالهة

[۱] بونك شویله اولدیغى كېي نقل ايتدك بوقسه بونگله تفصیلی وارد.

فليس من هذا القبيل بل معتمدهم فيه الحساب القطعي. فليس من الاخبار عن الغيب او دعوى معرفته في شيء الا ترى الى قوله تعالى (وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب) ديور. طحطا ويده بوني مراقي الفلاح حاشيه سنده اوزن اوزاديه تحفة الاخيار دن نقل ايديور. خلاصه: اهل حساب قوليله عمل ايتمك صوموا لرؤيته الخ كبي احاديث نبويه ايچوندر. من اتى كاهنا او منجما الخ ايچون دگلدن. بنم مقاله سابقه اولان قولم آنچق بوگا متعلق ايدي. (ما بعدى وار). محمد مراد روزي.

حکمتی سوزلر

اوج تورلی نرسه معیشتنک خوشلغن بتر: یاوز کورشی، آتا آناسن رنجتکوچی باللا، آلاچقلى كمسه (غريم).

اوج نرسه اولمغانده راحتلك اولور: سلكنه تورغان تش، خواجه سينه بوى سونماغان خدمتچى، ايرينه بوى سونماغان خاتون. ياقن كورشىسى، سفردهگى يولداشى، معامله قيلغان كشيلىرى ماقتاغان كمسهنى يخشى ديب بيلور گه كرك.

اوج تورلی اشكه كرسمك آلدانمقدر: تجربه ايچون آغو اچمك، بايور ايچون هلاكتلى اورنلرغه كرمك، خاتونلرغه سورنى سويلامك.

شريف (الوغ) بولغان كشي گده اوج تورلى خدمتدن تارتونماسقه واويالمازغه تيوش: آنا آناغه خدمت، قونا قغه خدمت، حيوانلرغه خدمت (ترييه).

اوج نرسه نك اوز لرينه نظر ايدلمز، بلكه ايه سينه نظر ايدلور: يوزك، آط، قلم.

ايكى اورنده جوابدن عاجز اولمق عذر دن سانالور: نادان غه قارشى سوز سويله گانده، بره و دن حاجت صور اغانده.

لقمان حکيم ديمش: كشيئى كيوى ايسكى لگى ايچون خوار
 كورمه! چونكە سىنگدە آنگدە ر بگز بردر. بنده چيلكده هر ايكاوگز
 برابر ديمكدر. (منتخبات التمثيل والمحاظره دن.)
 قيامت كوتنده نجات بولمقنى تلاسك اشبو اوج تورلى اشنى
 اوزگه لازم ايت: طاعت عبادتنگ ذره قدر ليسينى ده خوار كورمه
 (كچكته عبادت ديب غافل بولوب قالما)، بيلمز سن الله تعالى نك ر ضاسى
 شونده اولور؛ گناهنگ ذره قدرينى ده كچكته گنه صايمه! بيلمز سن
 الله تعالى نك غضبى (آچيغى) شونده اولور؛ هيچ بر مسلماننى (بلكه
 بر كمينده) خوار كورمه، بيلمز سن الله تعالى نك دوستى اولورده
 خدا نك دوستينى خوار قىلغان بولور سن. بونك عاقبتى يماندر.
 [احياء العلوم دن] ع. صاصناوى.

وجدان.

[عثمانلى اديبلرندن مرحوم رجائى زاده محمود اكرم بك دن]
 وجدان نرسه؟ - جناب حق نك آدملرگه ايك الوغ احسانى
 اولمق اوزره گوياكه ر وحمزنگ مركززينه قويلغان بر نورلى قوتدر، كه
 حقيقتلرن آغلاودان عقللرمن عاجز قالغان نرسه لرنك حق بولغانن
 باطلندن، ياخشيسن يامانندان بزرگه آيروب كورسه ته در.
 وجدانم برله سيزه من كه: جهان قالاچاق توگل، بتون موجودات
 چك، آدملر اوله چكلر، هوس، آرزولار كيته چك. دنيا بر كون
 نر، اما الله هر وقت باردر؛ تن بر كون چرر، اما جان منگولكدر.
 نى بختسز شول نفس، كه گناهلارغه بويالمشدر. نى بختلى
 شول جان، كه ياخشيلقلار برله نور لالمشدر!
 روح بر جوهردر. آنى ياقترتوچى - ايندگولكلر؛ روح
 ايندگولكلر برله نور لانا، آچولا؛ آنك نور لانووى برله وجدان
 صافلانا.

اوكونچ شول جانغه، كه يامانقلار برله طوتقمشدر! يازق شول
 وجدانغه، كه كدورت قارانغىقلارى اچنده قالمشدر!

تصحیح :

۱۰ نچی عدد «الدين والادب» نك ۲۹۲ نچی بیتندە، اخير دن
۲۱ نچی سطرده «آسيا ياغينه چيقدیلر» ديه چك یرده مصححنك
مساھله سندن «آفريقا ياغينه» ديه باصلغان. او قوچیلاردن شونی
قلم برله توز اتمكلىرىنى اوتنه مز.

اداره دن :

چيستای دد ملا شهاب الدين افندی جنابلرینه: سزدن بویلك
مجله سی ایچون بر مرتبه آقچه کیلگان ایندی. ینه ۳ صوم آقچه
کیلدی، لکن نی ایچون ایدیكى معلوم بولمادی. شونی خبر
ایتمكلىرىنى اوتنه مز.

قرانده «ملت» كتبخانه سنده

موجود اثرلردن:

تفسیر نعمانی. قرآن کریم ده گى احكام دینیہ نی، آنداغی
عبرتلی قصه و مثلر نی، اثرلی وعظ و نصیحتلر نی بلور گه و آکلارغه
تلابده، عربچه بلمه گانلکلىرى سببلی بو مقصودلرندن محروم
قالغان اخلاصلی آدملر اوچون اوشبو آچق قران شیوم سنده
یازلغان «تفسیر نعمانی» بیک فائده لی بولاچاقدیر. تورکی طانو
درجه سندن آرتق علمی بولماغان همده مدرسده آزرراق اوقوبده
قرآن کریم نك نظم بلیغینی آکلارلق درجه گه بیته آلماغان کشیلر گه
بو تفسیر بر غنیمت در.

زور قولده ایکی جلد. بهاسی پوچته مصارفندن باشقه ۲ صوم ۴۰ ت.

بو کتاب «ملت» كتبخانه سینك اوز نشری در.

مرکز سوداسی قران، شعبه لری اوفا هم میزوله ایچون آدریس:

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „МИЛЛЯТЪ“

قزاندە ۱۵ كوندە بىر چىقا تورغان دىنى، ادبى، علمى

الدىر وىلاكىچ

مجله سینه ۱۳۳۲ سنه ایچون مشتری دفترى آچق.

آبونەسى اولگىچە	بر يىلقى	۳ سوم
	يارم يىلقى	۱ " ۵۰ تىن
نسخەسى	—	۱۵ تىن

مجله نىڭ ادارە خانەسى قزان دە «ملت» مطبعەسى يور طندە بولوب

آدرىس: КАЗАНЬ, РЕДАКЦІЯ „ДИНЬ ВА АДАБЪ“,
ПРИ ТИПОГР. „МИЛЛЯТЬ“

ياايسە توغرى «ملت» كىتبخانە سینه مراجعت ايدلسەدە جائز.

آدرىس: КАЗАНЬ „МИЛЛЯТЬ“